

NJFF
Rogaland

Rogaland fylkeskommune

Stavanger, 14.04.2023

Dette brevet sendes på vegne av Norsk Ornitologisk forening avd. Rogaland/Birdlife Rogaland, Norges Speiderforbund Vesterlen krets, Rogaland KFUK-KFUM Speidere, Stavanger og Rogaland Jeger og Fiskerforening, Naturvernforbundet, Rogaland Orienteringskrets, Sørmarkas Venner, Stavanger Turistforening og Haugesund turistforening

Regionalplan for grønn industri

Høringsuttalelse

Forum for natur og friluftsliv i Rogaland (FNF, 998 129 028) viser til høring av regionalplan for grønn industri. FNF er et samarbeidsnettverk bestående av natur- og friluftslivsorganisasjoner i Rogaland. Til sammen representerer vi betydelige allmenne interesser innen naturvern, landskap og friluftsliv.

Hovedtrekk

FNF er positive til at Rogaland fylkeskommune har utarbeidet en regionalplan for grønn industri. Planen tar for seg problemstillinger som natur- og friluftslivsorganisasjonene står i hver dag. I møte med naturkrisen er diskusjonen om hvordan vi forvalter arealene våre sentrale. At planen løfter blikket, trekker linjene fra de internasjonale forpliktelsene og gir føringer for hvordan arealene i Rogaland skal forvaltes, mener vi er rett vei å gå.

Tall fra SSB viser at, med unntak av Oslo, er Rogaland det fylket i Norge som prosentvis bruker mest areal til næringsvirksomhet. Rogaland har prosentvis satt av nesten dobbelt så mye næringsareal som i Vestfold og Telemark. Det storfylke som dernest har satt av mest areal til næring. Til sammenligning er Rogaland er det fylket i Norge som har vernet minst natur. I kommuneplanene er det satt av store arealreserver til næringsvirksomhet, og ved revisjonene av kommuneplanene blir det stadig lagt til nye arealer. Arealreservene i kommuneplanene gir utbyggingsrom for flere tiår fremover, samtidig legges det stadig ut nye arealer. FNF mener at dette utfordringsbilde kunne kommet bedre frem i regionalplanen. Tall over arealreservene og hvilke naturverdier disse berører må frem i dagen.

Natur og friluftslivsorganisasjonene i FNF sier ikke nei til næringsutvikling, men ønsker en strengere prioritering av hvor kommunene setter av næringsareal. Naturavtalen sier i mål 14 at naturhensyn **skal** innarbeides i planer på tvers av alle forvaltningsnivåer for å sikre at målsetningene i avtalen blir nådd. Mål 1 konstaterer at alle areal **skal** forvaltes på en måte som sikrer naturen. Regionalplanen må ivareta disse forpliktelsene.

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
rogaland@fnf-nett.no | Gamle Jåttåvågen 67, 4020 Stavanger | 93 83 54 66
organisasjonsnummer 998 129 028 | www.fnf-nett.no/rogaland

Hovedmålet i planen er «å legge til rette for verdiskaping og arbeidsplasser innen grønn industri som bidrar til et naturnøytralt lavutslippssamfunn.». Dette er et konkret mål som fokuserer på verdiskaping og sikring av arbeidsplasser fremfor vekst. Det er nøkternt og setter fokuset mot de utfordringene som er gitt av klimakrisen og naturkrisen. At begrepet naturnøytralt blir brukt vitner om en ambisiøs forventning til arealplanleggingen. FNF mener at hvis begrepet naturnøytralitet skal implementeres i kommunene og for de statlige utbyggerne må fylkeskommunen gi tydelige retningslinjer. Vi forventer at fylkeskommunen nytter all erfaring som er gjort med arealregnskap inn i arbeidet med naturnøytralitet. Naturnøytralitet er et komplekst tema som vil kreve en felles begrepsforståelse og felles arealregnskap over hele fylket. Det vil kreve mye å nå ambisjonen, men vi vil heie på satsningen.

Medvirkning

FNF har deltatt i prosessen med å utforme regionalplanen og deltatt på arbeidsverksted og høringskonferanser. Vi håper det gode samarbeidet kan fortsette videre.

I regionalplanen foreslås det å opprette et Kraftforum Rogaland. Dette vil kunne bli en viktig arena for tverrsektorielt samarbeid, der natur- og friluftslivsinteressene bør løftes frem. FNF Rogaland imøteser en invitasjon til å delta på vegne av natur- og friluftslivsorganisasjonene.

Grønn industri

Grønn industri blir ikke definert i planen, men man knytter begrepet opp til «mindre forurensning, lavere klimagassutslipp, bedre beskyttet biologisk mangfold, bedre helse, økt livskvalitet og nye arbeidsplasser.». Det finnes en definisjon for grønn industri, formulert av Natur og ungdom. Den lyder: «Industri kan regnes som grønn når den gir reelle utslippskutt og utvikler en sirkulær produksjonsmodell som ikke overskrider klodens bæreevne.». Vi mener det er en god definisjon fylkeskommunen kan nytte i planarbeidet.

FNF er usikre på hvorfor planens navn er endret. Flere av industriene som det vises til vil bryte med det fylkeskommunen anser som grønn industri. Spesielt gjelder dette hvis man tar med seg alle næringene som ligger inn under prioriterte næringsområder. Det kan godt være at fylkeskommunen ønsker at næringene ved disse områdene skal bli grønne i fremtiden, men per i dag er de ikke det. FNF mener at planens opprinnelige navn; regionalplan for areal- og kraftkrevende virksomhet dekket plantemaene på en god måte.

Friluftsliv

Friluftsliv blir i svært liten grad tatt opp regionalplanen. Dette til tross for at areal- og kraftkrevende virksomhet påvirker friluftslivsutøvelsen i Rogaland i stor grad. Flere større vassdrag er lagt i rør, strandsonen er gjort utilgjengelig av næringsareal og heilandskapet er industrialisert av vindkraftverk for å nevne noe. Vi mener friluftsliv burde blitt tatt opp i større grad. Her er tre momenter som FNF anser som viktige.

- Grønnstruktur og friluftslivsområder tett på bebyggelse må ivaretas. Disse områdene er svært kostbare eller umulige å erstatte.
- Utbygging av ny industri gir følger for friluftslivsområder. Samferdsel og infrastruktur spiser seg inn i utmarka. Følgene må i større grad være en del av vurderingen når næringsareal og ny industri skal etableres.
- Det er byggeforbud i strandsonen. Vi undres derfor over at fylkeskommunen skriver at det ikke bør disponeres nye næringsområder i strandsonen.

Under punkt 7.8.1. V. blir det vist til at man i arealplanene bør sikre arealer til naturrestaurering. FNF støtter dette. En slik stadfesting vil gi kommunene bedre oversikt over hvilke områder som bør restaureres. FNF mener i tillegg at regionalplanen må si noe om friluftslivsområder og grønnskulturer som i dag ligger i eller er blokkert av næringsareal. Kommunene bør samarbeide for å åpne opp og tilgjengeliggjøre områder for allmenheten der det er mulig.

Mineralutvinning

Regionalplanen tar for seg mineralressurser og potensialet som ligger i utvinningen av disse i Rogaland. Fokuset ligger i hvor viktig det er å få utnyttet ressursene nå. FNF mener det er grunn til å stille spørsmål ved nettopp denne holdningen. Mineralressursene er en ikke fornybare og til tross for at det skrives at utvinningen vil skje med høy miljøstandard har gruvevirksomhet store følger. Det er arealkrevende og på Helleland vil en gruve bety tap av store naturområder. Utbygging av veianlegg/jernbane og kaianlegg for utskiping vil også beslaglegge store områder. Når fylkeskommunen skriver at «*Rogaland har som følge av sin rike ressurstilgang, et særlig ansvar for å ivareta og utnytte mineralressurser.*» spør vi tilbake. Hvorfor skal ressursene brukes opp akkurat nå?

Prioriterte næringsområder

Vår erfaring fra revideringen av kommuneplanene i Rogaland er at innspillene om nye næringsområder i stor grad blir tatt med. Dette blir gjort fordi kommunene først og fremst ønsker at næringsvirksomhetene skal etablere seg i sin kommune. Vi mener at kommunene i for liten grad ser på hvor næringene bør etableres i regionen. Konsekvensene er planlegging av lav kvalitet som går ut over viktige natur og friluftslivsområder. Ikke bare fordi etableringene i seg selv innebærer nedbygging av natur, men fordi de ofte får følger for fremtiden. Næringsområdene utvides i takt med kravene fra bedriften, trafikken økes og det kreves nye kraftlinjer. Det er derfor gledelig å se at føringene gitt i 7.8.1 sier at «*Totalt omfang av næringsarealer i kommuneplaner skal ikke økes*». Vi ønsker i tillegg en presisering om at dette inkluderer steinbrudd, masseuttak og massedeponi.

Det er ambisiøst av fylkeskommunen å prioritere regionale industriområder. FNF håper det kan bli en rettesnor for kommunene og fremme en mer forutsigbar arealplanlegging. Samtidig er vi spent på hvordan kommunene som ikke er «tildelt» et regionalt prioritert industriområde skal forholde seg til føringene. Både Gjesdal og Lund, kommuner som ikke ligger inne med regionalt prioriterte industriområder, har forespeilet nye store industriområder i sine kommuneplaner. FNF lurer derfor på. Vil regionalplanen bli brukt som grunnlag for innsigelser fra fylkeskommunen?

Planvask

FNF ønsker at det under innsatsområde *Gode lokaliseringmuligheter* lages en strategi eller en retningslinje for planvask. Det vil være i tråd med fylkeskommunens ønske om optimal forvaltning av næringsarealene. Ved planvask vil man ta ut arealreserver til næring i kommuneplanene som er i konflikt med de internasjonale målsetningene i naturavtalen.

Kraftforsyning og nettutvikling

I planen blir Rogaland omtalt som kraftfylke. Utbyggingen av vind- og vannkraftverkene i fylket har hatt store konsekvenser for Rogalandsnaturen. Vi undrer oss derfor over retningslinje 7.1.4 som sier at «*Kommunal og regional planlegging bør legge til rette for lokal produksjon og økt bruk av fornybare energikilder*». Det er mulig å bygge ut solkraft på hustak og utnytte bergvarme i Rogaland, men natur og friluftslivsorganisasjonene er klare på at det er bygget ut nok vindkraft på land i Rogaland og at de gjenværende vassdragene ikke skal bygges ut. Vi mener derfor at ordlyden kan endres til:

«Kommunal og regional planlegging bør legge til rette for bruk av solkraft og bergvarme i industrianlegg.»

Energieffektivisering

Ved energiøkonomisering kan man frigjøre ca. 5 TWh i Rogaland. Mye mer enn det som i dag produseres av vindkraft i fylket. Det er en tiendepart av den realistiske innsparingen på 50 TWh for hele landet. I tillegg kommer også bergvarme som har et svært stort potensial. En av strategiene i regionalplanen er at «*tilgjengelig energi utnyttes på best mulig måte gjennom bruk av overskuddsvarme og tilrettelegging for sirkulær økonomi*». FNF applauderer strategien. Vi vil samtidig understreke at strategien vil kreve og planlegging og tverrsektoriell koordinering. Dette håper vi kan konkretiseres ytterligere. FNF mener det er mulig å sette et nytt ambisiøst mål for Rogaland som kraftfylke. Kan Rogaland bli norgesledende på energieffektivisering?

Nettutbygging

I regionalplanen blir det fremmet at man ønsker raskere prosesser knyttet til utbygging av nye nettanlegg. Vi mener at dette ikke er en riktig tilnærming. Nettutbygging innebærer ofte inngrep i friluftslivsområder, natur- og kulturlandskapet og gir store ringvirkninger. Enkelte saker i nettutbyggingen i Rogaland har vist seg å være svært konfliktfylte. FNF oppfordrer derfor heller til grundig demokratisk behandling der man ser løsninger på tvers av fagdisipliner. Eksempelvis ved å legge høyspentkabler i gang- og sykkelveier eller benytte sjøkabling fremfor høyspentlinjer. Siden jord- og sjøkabel fremdeles blir nedprioritert av NVE kreves det stor politisk vilje fra lokalt og regionalt hold for å sikre disse løsningene.

Livskraftig naturmiljø

En av strategiene under Livskraftig naturmiljø sier at planen skal «*hensynte natur- kulturverdier og jordvern knyttet til influensområdet til de regionalt prioriterte energiknutepunktene, sjønære arealer og områder for mineralutvinning*». Denne strategien er lite konkret. Vi har vanskelig for å se hvordan strategien i regionalplanen styrker de føringene som allerede er gitt av plan- og bygningsloven. FNF mener derfor at strategien må tydeliggjøres slik at det fremkommer hvordan hensynene skal tas.

Begrepene verne, bevare og ivaretagelse blir til sammen nevnt 11 ganger i regionalplanen. Til sammenligning blir restaurering av natur tatt opp 19 ganger. FNF vil understreke at naturrestaurering er svært vanskelig og kostbart. Ivaretagelse av naturområder derimot koster ikke mer enn alternativkostnaden og man er sikret resultat. Under innsatsområder og strategier kommer dette tydelig frem. Det fokuseres på restaurering og ikke bevaring av naturområder. Det eneste som blir nevnt er naturområdene innenfor de regionalt prioriterte energiknutepunktene. Skal utviklingen av grønn industri i Rogaland bidra til et naturnøytralt lavutslippssamfunn mener FNF at fylkeskommunen må lage en strategi som ivaretar naturkvaliteter som er særlig viktige i Rogaland. Dette innebærer blant annet våtmarksområder som ikke er underlagt vern, restnatur på Jæren og vassdragene.

Transformasjon av næringsareal

Transformasjonen av eksisterende næringsareal blir i liten grad utgreid i regionalplanen. En transformasjon av et næringsareal kan måtte innebære store kostnader for bedrifter som skal etableres og det vil legge press på kommunene som skal måtte regulere transformasjonen. FNF savner at planen tar tak i utfordringsbildet knyttet til transformasjon. Det er et vidt spekter av utfordringer som bedriftene trenger hjelp til å løse. Relokalisering, gjenbruk og sambruk blir nøkkelord i disse prosessene. Vi mener at fylkeskommunen må utforme retningslinjer som gjør at kommunene kan ha verktøykassen de trenger. Det bør også vurderes om det skal gis økonomiske insentiver for innovativt arbeid innen transformasjon.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Rogaland

Endre Hovland
Koordinator
FNF Rogaland

Kopi:

Statsforvalteren i Rogaland